СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 16. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 21-го січня 1936. — VOL. XLIV. No. 16. Jersey City, N. J., Tuesday, January 21, 1936. THREE CENTS

СЕНАТ ПРОТИ ВИПЛАТИ БОНУСА ГОТІВКОЮ

ВАШИНҐТОН. — По довгій дебаті в палаті сенату над законом про виплату бонуса сенат ухвалив у суботу відкинути внесок сенатора Томаса, щоби виплатити бонус готівкою. За внесок голосували 27 сенаторів, проти 64.

Внесок про видання ветеранам бондів на низькі суми теж обговорювано, але над ним не голосовано. Рішить його сенат певно в найближчих днях. Сподіваються, що цей внесок, котрий має за собою вже подавляючу більшість у палаті послів, буде ухвалений у сенаті без поважного спротиву.

УРЯД ЗБИРАЄТЬСЯ ДО КАМПАНІЇ ПРОТИ ЗЛОЧИНЦІВ НЕГОРОЖАН.

ВАШИНҐТОН. — Д. В. МекКормик, комісар іміґрації й натурилізації, та секретарка праці Перкинс відбули нараду в справі депортації злочинців, що не є горожанами краю.

Уряд держить у своїх арештах 8,319 чужинців. З того числа 7,978 прибули до краю безправно. Досі уряд не відправляв їх з краю, хіба у виїмкових випадках; тепер хоче депортувати кождого з них до краю його походження.

НЕ ЗНАЮТЬ, ЩО РОБИТИ З КОНСТИТУЦІЄЮ.

МАЙАМІ (Флорида). — Квартальні збори виконного уряду Американської Федерації Праці мають вирішити трудне питання: остання конвенція орґанізації, поражена великим числом рішень найвищого суду про неконституційність законів, корисних для робітників, ухвалила резолюцію, в котрій приказала виконному урядові орґанізації виробити проєкт поправки до американської конституції в тому напрямку, щоб суд не мав права проголошувати законів неконституційними.

Коли виконний уряд зібрався виконувати цю ухвалу, перед ним виринули труднощі, про котрі не думано на конвенції. Наперед, питаються себе урядники, хто і як поставить питання поправки конституції перед виборців, як виконний уряд федерації робітничих орґанізацій цю поправку сформулує? Котра велика партія схоче цю поправку взяти за свою? Републиканська партія, що робить клич з оборони конституції, видимо на це не піде. Чи демократична партія захоче виставити підчас виборів це питання, можна сумніватися.

Далі, серед урядників Федерації Праці є люди, які думають, що краще цеї справи не робити справою одної партії, але старатися зєднувати для неї прихильників серед републиканців, демократів і соціялістів.

ВЕЛИЧЕЗНІ СНІГОВІ БУРІ.

ВАШИНҐТОН. — Велику частину краю навістила в суботу й неділю велика сніговиця. Було багато випадків, з котрих неодин покінчився смертю людей. Досі начислено 9 жертв бурі.

Місто Ню Йорк [illegible]рите грубим снігом. Уряд поставив 50,000 робітників до усунення снігу. У неділю зполудня підчас сніговиці чути було кілька ударів грому. Уряд погоди не має про таке явище ніякого рекорду. У „Британській Енциклопедії" пишеться про рідкі громи в зимі, але тільки над океаном.

Стейт Алабаму й Флориду навістило сильне торнадо. Найбільше потерпіла околиця міста Чіплє у Флориді. Досі знайдено 17 людей, що згинули через торнадо.

ВІДГУКИ ВІДЛОЖЕННЯ ЕКЗЕКУЦІЇ ГАВПТМАНА.

ТРЕНТОН (Ню Джерзі). — На приказ стейтового ґубернатора Гофмена стейтова поліція розсліджує тепер факти, які заставили ґубернатора відложити екзекуцію кари смерти, наложеної на Гавптмана за вбивство дитини Линдберґа.

Гофмен подав ґазетам вістку, що він дістає тепер незвичайно велику масу листів в справі свого рішення. Багато з тих листів критикує його за його крок, але велика більшість, каже він, його похвалює.

Між листами є багато листів з погрозами. Скріплено сторожу коло дому Гофмена.

СМЕРТЬ ВІД ҐАЗУ.

НЮ ЙОРК. — Мешканці дому під ч. 313 Фіфт стріт зачули в неділю сильний сморід світляного ґазу. Повідомлена поліція прослідила ґаз до мешкання Івана Немчика. Вломившися до мешкання, поліцаї застали там два трупи: 48-літнього Немчика і його 54-літньої жінки Анни.

У кухні виходив ґаз з двох відкритих курків. Над курками були горшки з водою й кавою. Поліція догадується, що Немчики наставили собі варити каву й пішли ще поспати. Збігаюча кава загасила вогонь, а виходячий далі ґаз затруїв сплячих.

БУРЖУАЗНИЙ ГОТЕЛЬ У СОВЄТАХ.

„Правда" з 2. грудня м. р. поміщує ентузіястичну статтю про новий готель, що його вибудували у Москві. Цей готель називається „Готель Московської Ради" та збудований напроти величавої будівлі Дому ради народніх комісарів. Покищо до вжитку можуть віддати 378 кімнат із загального числа 1,200. Автор статті з захопленням описує мармурові кольони, мармурові стіни й мармурові доливки. У готелі функціонуватиме телеґраф, почта, мельдункове бюро, філія Державного Банку і контора виміни. Внутрішнє влаштування: меблі, килими, електрична і радіова інсталяція виконані за зразком найкращих совєтських мистців із найкращих матеріялів у спеціяльних заведеннях „Інтуріста".

ГРАБІЖНИЦЬКИЙ НАПАД НА ВЛАСНУ ЖІНКУ.

В селі Задороже, деревницької волости на Виленщині, Ян Мечиславович виконав грабіжницький напад на власну жінку. Ввійшов замаскований до хати і загрозив жінці ножем, якщо не дасть йому 470 рублів золотом. На другий день вернувся домів, немовби нічого не сталося. Жінка повідомила про грабіж грошей поліцію, яка перевела слідство й устійнила, що напасником був таки її чоловік. Напад виконав він за намовою своєї приятельки, у якої підчас ревізії знайдено заграблене золото.

В ОБОРОНІ ПОЛЬСЬКОГО СТАНУ ПОСІДАННЯ.

В салі польського Педагоґічного Товариства у Львові відбулося віче, скликане ендецькими орґанізаціями, в справі оборони польського стану посідання у Східній Галичині. Перший промовляв проф. Станіслав Ґломбінський, який зясував небезпеку, що погрожує полякам з причини постійного занепаду торговлі і ремесла у Львові та в цілому краю, при рівночасному зрості українських кооператив по селах, українського промислу у Львові та дальшого розросту торговлі і промислу жидівського. Щоб цьому зарадити, промовець радив створити цілу сітку „католицьких" безпроцентових кас на зразок теперішніх кас жидівських. Такі каси повинні повстати при кожній польській парохії, щоби піддержати польську дрібну торговлю і ремесло, а користуючись моральною і матеріяльною піддержкою уряду, станути підпорою польського стану посідання в краю. З проєктом проф. Ґломбінського погодилися всі інші промовці, й остаточно зібрані приняли резолюцію з зазивом, щоби польське громадянство приступило швидко до реалізації цього пляну.

ПЕРЕД НОВИМ ПРОЦЕСОМ ЗА „ШПІОНАЖУ" В СССР.

У Ленінграді мав відбутися процес проти групи естонців, арештованих під замітом шпіонажі в СССР. Цей процес відложено на неозначений час з огляду на непокінчення слідства. В останніх днях у звязку з цею справою відбулися нові арештування. Арештовано в Ленінграді і Пскові коло 40 осіб.

ПОВІСИЛИ ЖІНКУ ЗА ОТРОЄННЯ МУЖА.

У місцевости Вудсток, Онт., повісили 56-літню Єлисавету Тилфорд, засуджену на кару смерти за отроєння мужа. На місце екзекуції нікого не допустили.

Повішена була три рази повдовіла і мала девятеро дітей. З них четверо жиє.

За 62 роки це перший випадок екзекуції жінки в Онтаріо.

ДИПЛЬОМАТІЯ І ВЕСЕЛА КОМЕДІЯ.

Німецьке посольство в Лондоні заявило протест від свого уряду, що в одній з пєс, яку грають тепер у Лондоні, одна з дієвих осіб називається Езекиїл Гітлер. Німецьке посольство твердить, що це „є нарушення правил міжнародньої чемности і не годиться із спортовим духом англійської нації". Той Езекиїл Гітлер — хлопець на посилки. У пєсі, коли одна особа здивована його назвищем, він відповідає: „Так мене зовуть. Але я не маю ніякого відношення до другої фірми тої самої назви". Публика витає таку відповідь оплесками. Дирекція театру зовсім справедливо відповіла, що не бачить ніякої образи в тім, що хтось має назвище, подібне до іншої високопоставленої особи, і що досі таких дипльоматичних інтервенцій не бувало. А щодо спортового духа, то анґлійці самі краще знають, що годиться з ним, а що ні.

ДО ЧОГО ДОВОДЯТЬ ПОЛЬСЬКІ МОНОПОЛІ.

Високі ціни сірників у Польщі довели до того, що зубожілі народні маси вертаються до старосвітського способу добування вогню при помочі кременя і губки. А що ріжні сторожі монопольних інтересів виступають проти кресання вогню, нарід зачинає інакше собі радити. Один учитель із Семпольна придумав прилад, що розрізує прецезійно сірники здовж. Вправді по селах уже й досі вміли робити з одного сірника кілька, але винахід цього вчителя механізує цю працю і тому має великі шанси на швидке поширення в цілому краю.

ВИКРИЛИ ФАБРИКУ ФАЛЬШИВИХ МОНЕТ.

Фабрику фальшивих монет викрито в домі Петра Якобше в Збоїсках Нових під Львовом. Ревізія знайшла кількадесять готових 5 і 10-злотівок та ріжні прилади і хемікалії до виробу грошей. Крім Петра Якобше арештовано його жінку, а крім того Миколу, Розалію і Василя Фітьо, цілу родину Пташнинків з 6 осіб та Катерину Горак, що мешкали в Добрянах і поширювали фальшиві гроші по ярмарках, відпустах і т. д.

ЦІКАВИЙ ПРОЦЕС У ЧЕРНІВЦЯХ.

У Чернівцях покінчився процес провідника кузистів Костакія проти полковника Давідеску. Костакі заскаржив полк. Давідеску за те, що він побив його перед двома роками зприводу кузистичних розрухів. Костакі жадав міліон лей відшкодування. Суд засудив Давідеску на 4,000 лей відшкодування і 4,000 лей коштів. Костакі вніс відклик.

АРЕШТУВАЛИ 12 ОСІБ ЗА ДУШОГУБСТВО.

Квебекська поліція заарештувала у місті Гол 11 мужчин і одну жінку, закидаючи їм участь в убивстві 19-літнього банкового урядовця, Арманда Надо, якого недавно знайшли замордованого в автомобілі. По вбивстві бандити заграбили понад $16,000. При арешті запідозрених у вбивстві поліція застрілила Натана Мартіна, який, згідно з твердженням поліції, віддав смертельний стріл до Арманда Надо.

НЕЗВИЧАЙНІ ВИПАДКИ ВТРАТИ ПАМЯТИ.

Психіятрія не може знайти розвязки питання, що спричинює втрату памяти. Не підлягає ніякому сумнівові, що маємо тут до діла з таємним процесом, що відбувається в мозковій тканці.

Незвичайний випадок цього роду трапився недавно в місті Дарґем. Одного дня прохожі знайшли в міському парку мужчину, що лежав на лавці. Він був гарно вдягнений і володів добре анґлійською мовою з американським акцентом. Знав теж кілька слів французьких і німецьких. На запити, хто він, звідкіля походить, вмів тільки відповісти, що подорожує по Европі й видав багато... чеків! Не памятає свойого назвища, ані американської адреси. Таємного подорожного перевезено до шпиталю, а влада почала розшуки, щоб устійнити ідентичність хворого чужинця.

Ще цікавіший випадок трапився в місті Савтгемптоні. Прохожі звернули увагу на мужчину, який випитував про дорогу й робив враження, що не розуміє, що до нього говориться. Запитаний про назвище й адресу, не вмів дати відповіди. Мужчина говорив гарною анґлійською мовою. Крім того французькою й еспанською. Переведений на комісаріят, а опісля до шпиталю, чоловік цей рисував на папері єгипетські гієроґліфи й відчитував їх. Завізваний професор-єгиптольоґ ствердив, що мужчина цей має глибоке й основно опановане знання з ділянки єгиптольоґії.

В санаторіях для нервово хорих в Европі й Америці є багато таких людей, що втратили память. Бували випадки, що память верталася сама, або теж внаслідок психічного потрясення. Назагал випадки подужання є досить рідкі й хворі живуть цілими роками як люди без назвищ, незнані нікому, пошукувані своєю родиною.

ЗА НЕДОЗВОЛЕНУ ОПЕРАЦІЮ.

В окружному суді в Станиславові ведеться слідство проти львівського лікаря, д-ра Вільгельма Вебера, що перевів недозволену операцію на жінці, яка через те вмерла. Д-р Вебер перебував літом у Дорі, де зголосилася до нього молода жінка, що сталась опісля його жертвою. Про випадок повідомлено львівську лікарську палату.

ЗДЕФРАВДУВАЛИ 20 ТИСЯЧ ЗЛОТИХ.

Два скарбові урядовці з Жидачева спроневірили 20 тисяч злотих. Дефравданти накладали на селян фіктивні податки і за ці гроші гуляли по кавярнях.

ШУКАЮТЬ РАТУНКУ В УКРАЇНСЬКІМ СЕЛЯНСТВІ

ЧЕРНІВЦІ (Буковина). — Дня 22. грудня відбулися наради Української Національної Партії. Скликано їх на те, щоб нарадитися, як боронитися перед румунським наступом, спрямованим на загладу українців у Румунії. Обширний реферат про положення українського народу в Румунії виголосив Юрій Сербинюк. Він доказав, що знищення українського дорібку пішло пляново. Знищено спершу шкільництво, а потім повіддалювано учителів і урядовців. Опісля пішла черга на робітників у приватних підприємствах, а потім знищено українського ремісника. Тепер добираються до українського селянина. Деякі одиниці з інтеліґенції, говорив бувший сенатор Лисан, заломилися й цураються свого. Та селянство, казав він, було завжди тим чинником, що устоювалось найдовше перед усякими ворожими заходами знищити наш нарід. Селянство зберегло нашу мову, селянство зберегло наші традиції. І сьогодні припадає на селянство тесаме завдання: зберегти наші звичаї й обичаї та вести зорґанізовану боротьбу.

ПРО ВАРШАВСЬКИЙ ПРОЦЕС.

ЧЕРНІВЦІ. — Буковинський „Час", обговорюючи світові події за останній рік, кінчить статтю оттакими міркуваннями:

„Політичний процес у Варшаві не покінчився цього року (стаття писана 31. грудня 1935 р. — Ред.). Він показав, що й Польща не може скріпитися через непорозуміння з українською нацією, яка вже занадто зміцніла своєю національною свідомістю. Існування Польщі між Німеччиною й Росією булоб запевнене тільки тревалим і нелукавим порозумінням з українською нацією в цілій ширині. У тіні світових подій виринає все виразніше українське питання. Воно може довершити загальний світовий мир тільки тоді, як на сході Европи повстане велика й у будучности могутня незалежна Українська Держава".

З ПРОКУРАТОРСЬКОЇ ПРОМОВИ У ВАРШАВІ.

ЛЬВІВ. — Варшавський кореспондент „Нового Часу" подає свої враження з процесу проти українських революціонерів. Між іншим згадує за напасливу промову прокуратора Желенського. Підчас своєї промови він прямо пальцем вказував на деяких підсудних. Та ті останні на це не реаґували, тільки час від часу появлялася на їх обличчях іронічна усмішка.

ЗВЕРТАЮТЬСЯ ЛИЦЕМ ДО АНҐЛІЇ.

ЛЬВІВ. — У польській пресі повно ріжних голосів, у яких звертається увагу на те, що Польщі треба затіснити приязні відносини з Анґлією. Притоку до цього дало інтервю лондонського кореспондента львівської ґазети „Век Нови" з Гю Далтоном, впливовим членом Партії Праці. Далтон казав, що він, як демократ, зі щирої душі бажає собі приятелювання — з польською демократією.

БУДУТЬ ПОЛЬОНІЗУВАТИ ПОЛІССЯ.

ВАРШАВА (Польща). — Польський осадник Бєньковський описує в своїм дописі з Полісся, поміщенім у „Курєрі Поранним", що на Поліссі є щонайменше 2,000,000 гектарів землі, яку треба осушити і на них осадити польську людність, головно польських селян з пісковатих і перенаселених польських земель.

НОВІ ПРОТИЖИДІВСЬКІ ВИСТУПИ.

ВАРШАВА. — В університетах у Варшаві й Познані „арійські" студенти далі обстоюють своє домагання, щоб жидівські студенти не сиділи разом з ними, а займали на викладах спеціяльно призначені для них місця.

ЗАХОРІВ АНҐЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ.

ЛОНДОН. — Анґлійський король Юрій V. знову важко захорів. Рахуються з тим, що тим разам орґанізм короля хвороби не видержить. Що ситуація грізна, видно по тім, що славний політик Лльойд Джордж, що перебуває в Мароку, перервав подорож і вакації й вертається до Анґлії, заалярмований хворобою короля.

НЕ ХОЧУТЬ СПАЛИТИ ТІЛА КІПЛІНҐА.

ЛОНДОН. — Не зважаючи на останню волю славного анґлійського письменника Родярда Кіплінґа, щоб його тіло по смерти спалити, буде воно поховане неспалене в славній Вестмінстер Абі, в якій ховають найславніших анґлійських людей. Поховають його в місці, призначенім для поетів.

ОЖИДАЮТЬ ГАБСБУРҐІВ.

ВІДЕНЬ. — Заступник канцлєра, князь Ернст Штаремберґ, заповів, що він уже може передбачити той час, коли Габсбурґи знов засядуть на австрійськім престолі. Він казав, що монархія є форма, а не система. Тому в ріжних краях є разом з монархізмом при владі лібералізм, соціялізм, або фашизм.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

З Канади належит посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КУДИ ПІДЕ УРЯД

Американська внутрішня політика станула тепер на важнім переломі. Знають це всі тямучі американці й це зовсім ясно признають. Ставить її в переломове положення передовсім внутрішня економічна кріза. Далі, зломання судом просто всієї ратункової машинерії, виставленої з великим трудом урядом президента Рузвелта. Ще далі, виступи оживаючого бизнесу проти всієї зарадчої програми Рузвелта. Наближаючіся президіяльні вибори цю кризу загострюють.

Ця ситуація ставить перед президентом і урядом питання: куди йти?

Бизнес, себто великі підприємці, що вже трохи починають очунювати з кризі, кажуть: „Досить нам усяких спроб! Вертаймось до старого!" Вони грозять Рузвелтові, що як він не завернеться, то вони всю силу капіталу кинуть проти нього, а за републиканську партію.

Гарі Елмер Барнс, котрого багато людей уважають за найбільшого історика Америки, пише в „Ню Йорк Ворлд-Телеґрем", що ця політика капіталістів це признака ловного упадку капіталізму. Він думає, що капіталізм як економічна система вже пережився. Удержати його вдасться тільки на короткий час, і то тільки такими радикальними засобами, як Рузвелтів „новий розділ". На його думку, консерватизм капіталістів та їх боротьба проти Рузвелта це доказ, що для капіталізму ратунку нема: кого боги хочуть знищити, тому розум відбирають.

Як президент Рузвелт дасться переконати цьому арґументові, то він на політику капіталістів не піде. Зрештою на цю політику піти не так легко: адже це вимагалоб від нього перечеркнення всіх його дотеперішніх заяв. Здавалось би, що він може йти тільки наперед, себто по тій лінії, по котрій він ішов досі. Та на цій дорозі йому кинув просто непрохідні перешкоди суд, заявивши всі нові засоби ратування краю з крізи незгідними з конституцією.

Що тепер лишається президентові робити? Якщо він думає серіозно ратувати край з крізи капіталізму, то мусить виступити перед американським народом та заявити йому без обиняків, що традиційна американська економічна система виразно показує, що вона без реформи далі існувати не може та що цеї реформи не можна перевести без зміни американської конституції. До цього треба справжньої відваги, бо проти цього певно виступлять усі, що їм підчас крізи вигідно живеться.

Якщо президентові цеї відваги забракне, то він буде вдавати, що робить щось важне й корисне, коли на ділі він не буде робити ні одного ні другого. Він тоді може легко стане ще раз президентом, але кріза в краю загостриться та доведе населення до поважних і коштовних потрясень, у яких рішає часто не здоровий розум, але чувство, демаґоґія й кулак.

СУД НАД УКРАЇНСЬКОЮ МОЛОДДЮ У ВАРШАВІ

ПЕРЕСЛУХУВАННЯ СВІДКІВ.

(З львівського часопису „Українські Вісти").

(36)

Свідок **Микола Телятицький**, поручник головного штабу, це передостанній свідок. Він зізнає, що „Сурма" виходила в Ковні, в друкарні, де друкується урядовий литовський часопис „Летуас Аідас". Чи тепер там виходить, того свідок не знає.

Остання грошева підмога Литви була в 3-тім чвертьріччю 1935 р. Підмоги не переривались.

На запит прок. Желенського відповідає свідок, що в останнім часі Коновалець був у Женеві, а тепер, знаходиться в Берні у Швайцарії і леґітимується литовським пашпортом.

Про Равича зізнає свідок, що цей чоловік жив донедавна у Відні за литовським пашпортом.

Інформації отримував свідок від особи, якій безперечно вірить.

На запит д-ра Горбового свідок каже, що підмогу давали теж деякі члени литовського уряду, і на це свідок має докази, яких одначе виявити не може.

Свідок не знає, чи Коновалець є литовським горожанином.

На цьому закінчено переслухання того свідка і відложено розправу до 17. грудня. У вівторок зізнаватиме останній прокураторський свідок, начальник бувшого виділу безпеки — Сухенек- Сухецький.

ВІДНОШЕННЯ МІНІСТРА ПЕРАЦЬКОГО ДО УКРАЇНСЬКОГО ПИТАННЯ.

Подаємо дальший тяг зізнань начальника Сухенек-Сухецького. Вони дотичать мін. Перацького до українського питання.

Висловом його відношення до українського питання були кількакратні декларації, що їх мін. Перацький складав у соймі, сенаті й на буджетових комісіях. Засадничу декларацію виголосив він у січні 1932 р. Зараз на вступі заявив він: „Наш уряд кермується прямуванням витворити розумні підстави згідливого співжиття всіх горожан Річипосполитої, сперті на рівність обовязків і прав для всіх" — значиться, видвигнув засаду рівности, яку то в дальшім часі міністер ровзинув, підкреслюючи, що як польська суспільність так теж суспільства, що творять національну меншість, мусять цю засаду відчути.

Тому, що були деякі скарги, говорив міністер: „Виявилося, що деякі меншестеві ґрупи з факту їх етнічної окремішности витягають фальшиві висновки щодо їх прав. Нахил деякого відламу польського суспільства поділити польських горожан на дві кляси — теж фальшивий. Державна рація новітньої держави не може терпіти таких теорій, а тимбільше — не може їх переводити в життя".

СОЙМОВА ДЕКЛЯРАЦІЯ.

Це — каже свідок — була заява, що її зложив міністер в імені цілого польського уряду. Ця заява є висловом ясно поставленого відношення до всякої протилежної акції.

„Хто — заявив тоді міністер — сягнув би до злочинних актів, до замахів на чуже життя й добро, на безпеку осіб і річей, які стоять під опікою прилюдного права, той мусів би погодитись на наслідки, що відповідалиб розмірам спричиненого зла".

Рівночасно в тій заяві зясовано відношення до цілости господарського й культурного питання.

Окремий уступ заяви присвячений українській молоді. Міністер проявляв повне зрозуміння змагань української молоді до спорту й тілесної всвихови в рамах спортових товариств. Міністер висказав сподівання, що ті товариства дійсно подбають про піднесення тілесної й спортової культури молоді, яка тримається подальше від чинників, що намагаються кожній спортовій орґанізації накинути політичну закраску й ціль: „того роду містифікації не стерплю".

В закінченні декларації сказав міністер: „Тимчасом хочемо вірити, що після болючого періоду тертя і часто штучно витворюваних вибухів українського націоналізму побідять історичні інстинкти й політичний розум, і що зачнеться довготревала доба-польсько-української співпраці, яка в майбутності видасть якнайбільше спасенні овочі для обох народів".

Це було те „вірую" міністра, що це єдина дорога направити нездорові відносини на тих землях. Оцю віру мав Перацький аж до смерти, хоч знав, що таке становище для ОУН не приемливе. Такий спосіб поладнання справи перекреслив би існування ОУН.

Після його смерти — каже Сухенек — були ми свідками, як ОУН здобулась на відвагу ризнатися до вбивства. Зогиджувано міністра, закидаючи йому вчинки, що він їх ніколи не робив. Ця пропаґанда мала на меті втолочити в мізки української молоді ненависть до всього, що польське, не рахуючись ні з політичним положенням в Европі, ні з власним. Цю систему провадила ОУН впродовж літ. Бож підставою виховування молоді орґанізацією був відомий „Декальоґ Українського Націоналіст". 7-ма точка того декальоґу говорить: „Ненавистю і підступом прийматимеш ворогів твоєї Нації"; 8-ма точка: „Не завагаєшся сповнити найбільший злочин, коли того вимагатиме добро справи".

Коли — говорить свідок — зіставимо той декальоґ із засадами, що їх вщіпляли нам наші матері, де є лиш почування любови батьківщини й конечність поладнання своїх справ чесно; то цей декальоґ свідчить про жахливість виховання, внаслідок якого мусів згинути приятель українського народу — Голуфко і мусів скінчити — Перацький.

Одним із найважніших питань, що їх мін. Перацький попри все управляв, ще введення самоврядного закона. З добродійств того закона, введеного в життя й переведеного, у великій мірі користає й український нарід. Це є ота співпраця, де людність, почнаючи від громад, через волости полагоджує свої спільні справи.

Самоврядний закон.

З черги вичислює свідок цифрами ті добродійства самоврядного закона. І так, за даними свідка, на терені південно-східніх воєвідств на загальну скількість 79,979 громадських радних — українців і старорусинів є 45,000; на терені волосних рад, на загальну скількість 9,114 радних — українців є 4,114; на загальне число 427 війтів — українців є 113; в повітових радах, на загальну скількість 1,300 членів — українців є 458.

Церкви.

ОУН закидала міністрові, що польонізує українську церкву. На терені Східньої Галичини — каже свідок — існує греко-катол. церква, яку береже митрополит Шептицький. Якщож іде про православну церкву, то — говорить свідок Сухенек — до сьогодні працює комісія, в якої склад і я входжу, а яка реґулює відносини, що повстали в православній церкві після царських часів. Вислідом тієї праці є оповіщення пана президента Річипосполитої. Скличуть Загальний Собор, що займеться завданнями і ціллю церкви в Польщі.

Роблено міністрові закиди, будьтоби він ліквідував культурно - освітні й господарські установи й кооперативи.

Товариства.

Свідок виясню на спеціяльно приготованих діяґрамах зріст двох леґальних українських товариств: „Просвіти" й „Рідної Школи".

Згідно зі станом в дні 1. липня 1934 р., за часів міністра Перацького, було 87 філій „Просвіти" — читалень було 3,110. Скількість членів у читальнях виносила біля 150 тисяч мужчин і майже 40 тисяч жіноцтва. Те саме дотичить і „Рідної Школи", яка на терені львівського воєвідства мала 26 філій і 450 кружків; на тернопільськім — 996 кружків; на станиславівськім — 333.

Свідок подає, що влада ліквідувала лиш ті товариства, де проявлялася пропаґанда ОУН. Мін. Перацький — так каже свідок — посунувся аж так далеко, що не дозволив ліквідувати товариств, лише ліквідовано людей, що розсаджували таку інституцію.

Далі вичислює свідок, скільки імпрез дали всі читальні в 1933 р. Завдяки мін. Перацькому „Сільський Господар" отримав субвенцію.

Мін. Перацький відвідав Східню Галичину перший раз від 20 до 25 вересня 1933. Ця інспекція мала велике значіння, бо дала міністрові спроможність безпосередньо познайомитися з обставинами. З другого боку — каже свідок — підхід місцевої людности й адміністрації був дуже прихильний. У Львові був міністер у митрополита Шептицького й епископів. Другу подорож відбув міністер між 5-тим і 9-тим червня 1934 року в товаристві Кавецького і свідка. Міністер приїхав до Станиславова, а звідтіль — на терен. У Львові відбув конференцію з українськими діячами, представниками господарських і культурних орґанізацій. У висліді розмов просив міністер, щоб вони приїхали до Варшави й зложили йому на письмі меморіял, а він, мовляв, в міру спроможности справу поладнає. В кілька днів згодом його вбито.

Впродовж свойого урядування мін. Перацький відносився прихильно до українського питання, з глибоким зрозумінням і журбою наладнати взаємини.

В часі подорожі міністра остерігали, однак він не звертав на це уваги.

На запит прок. Рудніцького про цифрове відношення польського й українського населення в Східній Галичині, свідок каже, що в тій хвилині не може того сказати, хіба що зателефонує в тій справі до міністерства.

Партії.

Опісля подає свідок поодинокі леґальні українські партії. На східньо-галицькім терені діють такі політичні ґрупи: орґанзація митр. Шептицького (УКС), що йде по лінії УНДО, й УНДО, що має великий вплив головно на господарськім і культурнім відтинку; далі йде УСРП, що має деякі впливи в Станиславівщині, однак менші, ніж за часів Австрії; соціял-демократи, яких впливи майже ніякі; врешті „Фронт Національної Єдности" — орґанізація, яка щойно розбудовується, а яка повстала внаслідок виходу Палієва з УНДО.

З нелеґальних орґанізацій існує ОУН і комуністи.

На волинськім терені існують созвучні уґрупування з більшим чи меншим значінням, за винятком УНДО. Позатим спеціяльною терeновою орґанізацією на Волині є т. зв. „Українсько-Волинське Обеднання".

Прок. Рудніцький: В який спосіб УНДО й інші орґанізації ставлять у своїх програмах питання незалежности української держави?

Свідок відповідає, що УНДО тепер ставить на першім пляні питання автономії на терені Польщі. Програма з 1925 р. багато змінилась, хоч і там є засада здобуття одноцілої зединеної держави. Не дальше — каже свідок — як перед кількома тижнями презес тієї партії поставив це питання ясно в соймі. Цю програму пропаґує з соймової трибуни віцемаршалок сойму.

Партія соціял - радикалів ставляє на першому місці соціяльні інтереси, хоч і вона змагає до власної держави.

В програмах інших орґанізацій справу незалежности української нації ставлять виразніше.

Коли йде про орґанізацію митр. Шептицького, то вона в першу чергу обчислена на католицьку акцію і має завдання відтягнути молодь від впливів „вивротових" партій.

На конференції у львівськім воєвідстві були предсідники всіх українських культурно-освітніх, економічних і хліборобських установ. Мін. Перацький подав зібраним те, що можнаб дістати від польської влади; за те зажадав від приявних, щоб вони впливали в терені — особливо на молодь. Говорив між іншим про „сипання могил". Бувало — каже свідок — що сипали могилу зовсім не українському воякові, причому нераз доходило до жертв у людях. Це була акція ОУН, спрямована до того, щоб нагадувати про силу ураїнського елементу. Вона була чинником роздразнення. Міністер стояв на сторожі приписів, які кажуть, що на кожний памятник і знак мусять отримати дозвіл влади.

Вбивство дир. Бабія і мін. Перацького спонукали митр. Шептицького написати „Пастирський Лист", у якому осудив він діяльність ОУН.

Прок. Желенський: Чи виїзд мін. Перацького був загально відомий, чи це була урядова тайна?

Свідок: Міністер хотів заскочити підчинені собі уряди, які контролював. Щойно тоді, як міністер був уже в терені, про те писали часописи.

Далі говорить свідок про зріст української кооперації в Галичині й на Волині, причому робить цифрове порівнання з передвоєнними роками.

Міністер Перацький знав українську проблему, ще заки обняв теку міністра внутрішніх справ. Свідок часто з ним зустрічався й мав нагоду обговорювати з ним ті справи.

У відношенні до української справи мін. Перацького й Голуфка — не було майже ріжниці. Була, щонайбільше, ріжниця в підході адміністратора й суспільного діяча.

(Далі буде).

Дж. Льоброк.

ВИНОГРАД

(З хорватського).

Кума Лукія має двоє дтієй у середній школі, а мало грошей. Так, начеб їх повіть забрала. Їй на конечні річи: на пів літри нафти, яких два фунти хліба, а далі грошей все замало. Так, начеб їх повіть забрала. Вже цілими роками роздумує кума Лукія над тим, якби то придбати дітям що найпотрібніше до школи: книжки та зшитки. Перебивалася якось крізь біду. Колиж пізніше діти доволі вшанували материні труди, вона булаб найщасливіша жінка в світі.

І цього року Лукія сушила собі голову: як то дітям покупити книжки, як полатати штанята, як пошити суконку. Ніяк не могла повязати кінців: коли їм купить книжки, не могтиме їм полатати сорочок, а де ще штани! Коли купить трохи полотна, що тоді буде з книжками? І так то дуже журилася кума Лукія. Тоді їй сказали, що є один професор Антін Павлич, доброго серця. Треба лише зайти до нього й усе буде в порядку. Він уже постарається, знайде вже якийсь спосіб, щоб діти куми Лукії не остались без книжок і сорочки.

— Можеб я пішла до нього? — питалася дітей.

— Та підіть до нього, мамо, — говорив син. — Професор Павлич має добре серце. Всякому поможе. Його хата похажа радше на адвокатську канцелярію, ніж на мешкання середне-шкільного професора. До нього люди заходять цілими процесіями й ніхто не вийшов від нього, щоби він не поміг йому. То й нам, мамо, поможе. Просіть його, щоби нам дав підмогу з фонду вбогих учеників.

— Та знаєш, Міляне, як то стидно піти так з порожними руками. Чи не віднести би йому винограду?

— Не знаю, мамо, та він, кажуть, нічого не хоче приняти. Кажуть, що раз йому принесли велику шинку, та він її не приняв, а відослав до дитячої захоронки.

— Чейже не відмовиться приняти кілька фунтів винограду! Понесу кошик, хай буде що хоче!

Мати пішла у гарний, невеличкий виноградник, вибирала щонайкращий виноград, кожну китяху обертала два-три рази, щоби не було де одного зогнилого зеренця, потім виноград обложила листям, поклала до кошика та вибралася до професора Павлича.

— Слава Ісусу Христу!

У дверях показався добрий професор Павлич, ввічливий, всміхнений, як усе.

— Прошу, прошу, — сказав він до бідної селянки. — Ви до мене?

Ввійшли до професорової робітні, повної книжок і образів рідних малярів.

— Я принесла вам трохи винограду для дітей — почала помало й боязко кума Лукія.

— Мені виноград? Ах, знаєте, я ніколи нічого від нікого не приняв. Тай не гнівайтеся, я не прийму й вашого винограду...

— Відмовите мені того трохи...

— Вам, як і іншим: ніколи нічого не прийму. Ви все жадаєте від мене якоїсь прислуги тай думаєте, що зроблю вам скорше цю услугу, коли прийму цей виноград.

— Та ви, пане професоре, знаєте, як то воно. Ми бідні. Я мати Міляна Семича, того вашого ученика, й не маю за що купити йому книжок.

— Я знаю, знаю, що ви бідні, тому теж не візьму від вас винограду.

— То ви хотіли би, щоби я назад забрала цей виноград? Не робіть того, пане професоре! То був би сором для нас, коли від нас не візьме хтось чогонебудь, що ми йому даємо. Це, в нас кажуть, пан уважав негідним узяти це.

Професор і далі випробовував усю свою льоґічну силу, щоби переконати куму Лукію, як то він не може й не сміє взяти винограду від матері свого ученика.

А за той час виноград пропав!

Діти професора Павлича — а є їх, слава Богу, восьмеро, як побачили кошик винограду перед дверима батькової робітні, кинулися наче голодні вовки на кошик. Кожна дитина взяла по дві-три китяхи й кошик остався порожній. І заки ще професор переконував куму Лукію, що він заніщо в світі не може приняти цього дарунку, дарунку вже не було: діти перед хатою смачно заїдали виноград і раділи, що можуть наїстися винограду достоту.

— Так, пані, — говорив професор Павлич, відчиняючи двері кумі Лукії. — Я постараюся помогти вашому синові й дочці. Сподіваюся, що мені вдасться дістати підмогу, а вам гарненько дякую за дарунок, одначе я нізащо в світі не можу приняти. Ви заберіть виноград, хай зїдять його ваші діти. Їм треба добре відживлятись, а виноград їм багато поможе.

Коли професор Павлич говорив це, зігнувся, щоби кошик дати Лукії. Взяв кошик у руку та зачервонівся. Кошик був порожнісенький.

— Вибачте, — почав він збентежений — чи то ваш кошик.

— Так, пане професоре.

— Та... він... порожний.

— Як порожний? Ради Бога, хто випорожнив його?!

— Жінко, жінко! — кликнув зовсім у розпуці.

— Чого хочеш? — спитала професорова жінка.

— Ти може забрала відси виноград?

— Що тобі приходить на думку! Який виноград?

— Та отся пані хотіла нам дати кошик винограду, а я не хотів приняти, тимчасом кошик порожний...

— Може діти? То дивне, що ні одного нема в хаті.

Всі троє вийшли перед хату. Діти сиділи на лавці, одно побіч одного, й заїдали виноград, попросту давилися.

— Бачите, бачите, — озвалася Лукія — діти розумніші від батька! — Та зараз спамяталася, що сказала велику дурницю. А коли вона це говорила, професорові зробилося недобре; його мусіли віднести у кімнату на канапу.

М. С.

ДВАНАЦЯТЬ МІСЯЦІВ.

Січень січе все снігом невпинно,
Лютий лютує морозом, зимном,
Березень шле нам дощі з вітрами,
Квітень нас тішить весни квітками,
Травень землицю маєм вбирає,
Червень тепленьким літом витає,
Липень нас жаром сонця частує,
Серпень багаті жнива дарує,
Вересень овоч дає в садочках,
Жовтень осінні плоди в городцях,
Листопад листя з дерев стрясає,
Грудень зимовим вітром гуляє....

В суді.

— Ваше звання?

— Ґазетний репортер.

— Прошу вас, забудьте на хвилину про те і скажіть нам щиру правду.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ПОЛІТИКА СОБАЧОГО ХВОСТА.

Колишній президент Гувер розбалакався чимало проти президента Рузвелта. У своїй недавній промові в Линколні, Небраска, Гувер говорив про фармерську політику президента Рузвелта.

Казав між іншим, що через політику обмежування рільничої продукції в Америці американський фармер утратив більше через конкуренцію заграничної торговлі, ніж він був би стратив, придержуючись далі необмеженої продукції та знижуючи нею ціни. „Чи не є це засада економічної собаки, що жене за власним хвостом?"

Якби можна доказати, що справді фармер стільки втратив на заграничній торговлі, то це порівнання може булоб на місці. Одначе чи доказав таке Гувер? Чи має теперішній уряд які органи для збирання таких даних? Чи заведено їх за Гувера?

ЦЕ ПРАВДА.

Хвалиться Гувер у промові, що він не такий, як Рузвелт. Рузвелтові суд сказав уже кілька разів, що пропоновані ним закони не годяться з американською конституцією.

„Мені", каже Гувер, „таке ніколи не трапилося. З законів, що їх ухвалено за моєї президентури, суд не скасував ні одного".

Можливо, що це правда. Але скільки було законів, що пробували зарадити лихоліттю, яке за президента Гувера вже добре було розвинулося? Що мав суд касувати, коли не було що касувати?

ТЕЖ СОБАЧА ПОЛІТИКА.

Закидує републиканська партія демократичній політику собачого хвоста. Мовляв, ця політика подобає на собаку, що гонить за власним хвостом.

Є ще інше поняття політики собачого хвоста. Управляє цю полику не собака, а пан собаки: дивиться, куди собачий хвіст виляється, і туди пан головою повертає.

Чи пізнасть Гувер, хто в цім порівнанню пан, хто собака, а хто собачий хвсіт?

СОБАЧИЙ ХВІСТ І ВИБОРИ.

Знагоди недавніх виборів в Англії один купець писав, що в тих виборах слідно було цікаве явище: мовляв, колись люди керувалися кличами, а в тих виборах — думками.

Мовляв, давніше вони голосували за такі кличі, як: Зіновієвський лист, китайське рабство, тощо. Нині люди вже зрозуміли, що кличі легко фабрикувати так, щоби захоплювали людей. Люди кличами захоплюються, але пекучих справ свого життя таким захопленням ще не розвязується. Це можна осягнути тільки глибокою думкою.

Чи скажуть колись люди таке за наближаючіся президіяльні вибори? Чи будуть у них люди запалюватися фразами, як: „Охороняйте конституцію!", „Бороніть права стейтів!"? Чи може люди нарешті подивляться, що криється за кождою з тих фраз.

Судячи по гарних фразах Гувера, можна сумніватися, чи американці протверезили. Здається, що як хтось скаже їм гарну фразу про собаку, то вони зовсім забувають, за що йде справа.

ЗВІРЯТА ВЧИТЕЛЯМИ.

До професорського збору початкової школи „етичної культури" в Ню Йорку додано двох учителів. Стали цими вчителями — Нипі й Фасі.

Цікаво, що професори про цю честь зовсім не знають, бо це цвірятка породи „raccoon" (ракун, по нашому — медведик-полоскун).

Шкільний заряд спровадив ці звірята десь минулого року, не розуміючи докладно, що з ними робити. Бо ці звірята в дикім стані такі бойкі, що один полоскун буде відбиватися перед цілою тічнею собак. Та в школі звірята освоїлися до того ступня, що будуть спати на руках дітей. Тепер діти домагалися лишити медведиків у школі на все. Вчителі вволили їх волю.

Чого будуть учити ці медведики? Відомо, розумної поведінки супроти звірят. Досі ця поведінка спирається не на розум, а на чуття, яких нас навчили часто люди, що поняття не мають про справжнє життя. Що ми робимо, побачивши гадюку? Чи думаємо наперед? Чи може кидаємося від неї наперед, назад, а потім шукаємо каменя або патика, щоб її вбити? Чи подумає з нас багато: чи це гадюка їдовита, чи може зовсім нешкідливе сотворіння? Чи подумає з нас багато, що їдовита гадюка може бути пожиточна для господарства?

Чи можна тоді дивуватися, як заряд школи назвав двох малих медведиків-полоскунів учителями? Ці два медведики можуть навчити дітей про природу більше, як десь професорів.

ВЕТЕРАНСЬКИЙ БОНУС.

На статтю про ветеранський бонус відкликнувся один ветеран, гр. Іван Буско, з Гудсона, Огайо. Бажає собі, щоб його лист або помістити в цілости, або зовсім не містити. В цілости лист такий:

Jan. 17. 1936

My Dear Editor

When your editorial came out Jan. 14, 1936 on Veteran's Bonus it certainly was insult to U. S. Veteran's of the World War:

You stated that veterans do not deserve to have special consideration and even went further and call it a crazy agitation, on Veterans part.

My Dear Editor, let me ask you a question. Did you ever marched in the front line to be killed? "Well I did" And that is the reason why I believe that others three and one half millions people possibly could not be wrong.

When U. S. called to arms we "3½ millions strong" went and did our duty, left our jobs behind of course.

By that we learned to be a good soldiers or even ex soldiers to respect each other stick together, and fight for our rights even after the war and get results not merely promisses.

My Dear Boy you notice it for yourself the way congress voted on the bonus legislation it is very desireable example for the Ukrainian peoples.

Be a considerate to others and value their faith and service, who sacrifice his best part of his life for the others, Only then you will carry your flag to victory. But not by criticism.

John Busko
Hudson Ohio

Питання, яке порушує лист, таке: Чи жовніри, що пішли на війну, маширували на фронт, готові бути згинути, навчилися бути добрими жовнірами, мають право до нагороди за це у формі бонуса? Гр. Іван Буско думає, що так. З ним думає так багато ветеранів.

Це, що ветерани мають силу добитися бонуса, ще не значить, що їм цей бонус повинен належатися. Багато є людей і організацій, що силою здобули річи, які їм не належаться. Як автор листа згадує за добування прав для українського народу, то це значить добування цих прав від людей чи держав, що добули від українців силою, що не належалося добувачам, а українцям. Отже від питання справедливости треба питання сили відлучити.

ЧИ НАЛЕЖИТЬСЯ?

З другого боку є люди, на думку котрих ветеранам належиться відшкодування, як вони хорі або каліки. Коли вони здорові, то вони не повинні домагатися по війні за свою службу ніякого винагородження. Як вони робітники, а роботи не мають, їм належиться робота, так, як належиться робота всім іншим робітникам. Хто тут має слушність?

Вони кажуть: Добрий горожанин той, що на війну пішов; але чи ще не ліпший той, що на війні був, але за це спеціяльних прав не домагається?

1936

Що несе світові йдучий рік? Чого дожидати людям від нього—яких благодатей і яких небезпек? У хаосі преважних подій, що їх новий рік застав невирішеними, це сьогодні справді питання життя і смерти стількиж для всього культурного світа взагалі, що й для поодиноких народів, захоплених крутіжем того хаосу, що подібно, як колись хаос світової війни, грозить нарушенням основ усього теперішнього існування... Отимто в европейській пресі знайдете на цю тему багато інтересних міркувань, з яких я для читачів „Свободи" вибираю оцим низку віщовань відносно 1936-го року, проголошених в останньому часі славними **французькими віщунками й віщунами,** які з цього погляду втішаються вже в Европі неабиякою репутацією.

А ті віщування ось які:

„Наступні французькі вибори — віщує в першу чергу найславніша віщунка теперішньої Франції, **мадам Фрая** — не випадуть по думці лівих, а правих, чи там, коли говорити зовсім точно, поміркованих, що в новім парляменті будуть мати більшість, але уряд Ляваля тієї перемоги вже не діждеться. Таксамо заноситься по всякій правдоподібности на те, що французький франк стане падати, і то з причин як чисто господарських так і фінансово технічних, причім одначе стабілізація валют буде врешті переведена в усьому світі. Але воно ясне, що такий заколот не причиниться до господарського підйому країни, через що особливо нижчі суспільні кляси будуть наражені на важкі переживання". Щодо закордонної політики, то тут пані Фрая не визнається так гаразд, як у внутрішніх відносинах у Франції. Але вона всетаки вірить у те, що в Европі прийде до війни, яка одначе вибухне на Сході і в якій Франція участи не прийме ніякої. Та найбільш загроженою з усіх країн в Европі являється на думку французької віщунки — Англія, бо після того, як її навістить велике національне нещастя, вона стратить усі свої найкращі кольонії. А війна в Африці покінчиться уже в січні, причім Англія заключить — коштом Франції! — морський договір.

Стільки назустріч 1936-му рокові навіщувала мадам Фрая, а вона — як уже зазначено — дужеж то славетня віщунка. Та притім вона всетаки не одна, бо обік неї починає добувати собі популярне імя молода віщунка, **Бляншa Веґа,** навіть на перекір тому, що панна Веґа — як кажуть — не читає ніякої преси і не знає особисто ні одного політика.

Вона висловилася про новий рік так:

„Це буде **великий** рік, особливож відносно розвитку техніки. Люди будуть добувати рекорд за рекордом, слово про необмежені можливости набере зовсім нового, ще ніким не передбаченого значіння, молоде покоління святкуватиме на цілій лінії нечувані триюмфи, а його представники приберуть укінці й керму політичного життя у свої руки. У Франції помре раптом один дуже визначний політик, Англіюж я бачу у великім смутку. Війни в Европі не буде, затеж пануватиме нестерпне напруження, яке досягне своєї вершини у східній Европі".

Знову ж, як третя з черги віщунка, написується неабияка дама, а саме **пані Анєнкова,** жінка ґенерала Цанкевича, що за часів царської Росії був військовим аташе при російськім посольстві у Відні. Свого часу д-р Ості „відкрив" у тій шановній добродійці чудесно ясновидючу віщунку, після чого ввесь елеґантний світ Парижа почав збиратися в її подиву гідних сальонах на Марсовім полі. Запитанаж про будучність в околі нового року, Анєнкова провіщувала таке:

„Французькі вибори до парляменту в квітні 1936 покінчаться перемогою лівої більшости, яка буде намагатися взяти керму політичного життя у Франції у свої руки. Одначе наслідком того прийде до важкого заколоту, з огляду на який пізніша диктатура правих певна. А щораз більш зростаюча господарська та фінансова кріза спричинить упадок франка, а з ним і оконечну стабілізацію валюти всюди. З поглядуж на закордонну політику великою подією буде щойно назріваюча приязнь між францією і Німеччиною, що доповниться мабуть і наближенням зі сторони Італії. Воно очевидно притім, що це совєтській Росії не подобається, але вона розвитку такої ситуації спинити не зможе. І саме ота нова дружба принесе народам укінці такий із тугою дожиданий мир, під впливом якого безпека не буде вже з ніякого погляду пустим згуком — ні для тих, у яких нема надто великої могучости, ні для можних цього світа. А з цим в Европі настане нова рівновага, заколот скінчиться, і все опиниться знову там, куди належить. І це й буде благодать, принесена роком 1936; але він її тільки започаткує, а не здійснить усеціло".

Отаке віщують французькі віщунки.

Але в Парижі обік віщунок є ще й віщуни, які одначе люблять убирати свої віщування в наукові форми і зовуть себе залюбки — **астрольоґами.** Бо це зрештою відома річ, що астрольоґія — як узагалі в переломових, важливих судьбою часах — сьогодні дуже в моді. І ви не тільки мейже в усіх (і найповажніших!) часописах зустрічаєтеся з оголошеннями таких, то і таких „славних і одиноких у своїм роді дослідників того, що написане про нашу будуччину на звіздах, але й — ось як у Відні—**з астрольоґічними „обсерваторіями"** таки на вулицях міста. Так, купуючи собі підчас проходу за кілька ґрошів пригорщу жарених каштанів, ви заразом маєте нагоду за такуж саму ціну дізнатися в астрольоґа обік, якто там з вашою будучністю, та чи не придумали хитрі зорі чого злого на вас. Але якщо ви мудру ворожбу такого вуличного Сенія забуваєте справила скорше, ніж поїсьте куплені собі каштанчики, то один з паризьких астрольоґів, — який став навіть професором! — а саме **Жорж Мішері,** домагається від нас, щоб ми його віщування відносно 1936-го року затямили гаразд. А каже він таке:

„Овидів нового року я не бачу такими сіро-сіренними, як це декому (значить конкурентам і конкуренткам шан. пана професора. — О. Г.) здається. Бо вже настаюче володіння планети Юпітера дає нам основу надіятися дечого кращого відносно господарських питань. Інша річ, що нпр. Франція буде мусіти боротися з великими фінансовими трудноєщами, і епоха спекуляції триватиме в неї ще довго. Таксамо, як і заколот у внутрішніх відносинах, причім розбурхання пристрастей дійде до того, що підчас виборів буде вулицями ллятися кров. Але — повчає Мішері збентежених амантів Франції тай паневропейських пацифістів усякої масти — ідея мира переможе вкінці скрізь: як у нутрі краю, так і далеко поза його кордонами. Десь у половині року прийде до наближення між Францією, Італією і Росією, тоді, коли між Анґлією і Німеччиною назріє новий дружній звязок. Позатим же буде в новому році сила великих злочинів, сензаційних катастроф і політичних скандалів, а тому не можна сказати, щоб він заповідався надзвичайно гарно. Але наскільки 1936 р. з цього погляду типовий **„переходовий рік",** то він саме тому своєрідний міст до нової кращої майбутности".

От вам і низка французьких мудрощів!

Та чи так воно буде, чи сяк в ідучому році, ми, українці, мусимо знати і памятати одно, а саме:

Що нам необхідно треба, як і завжди досі! — на всякий випадок засукати гаразд рукави і з новими силами братися до праці для Рідного Краю, а з добрим буком гейже на всіх ворогів України! Бо як не будемо себе двигати працею а ворогів нищити зброєю, то небуде в нас краще ніколи. Як кажеться в одній з моїх новорічних поем:

„Так буде — як дбатимемо.
У хотінню — міць життя!
Схочемо — самі займемо
Ясний шлях до майбуття!
Тільки діло скорить долю,
Тільки труд здобуде волю,
Чин поборе ввесь відчай,
Визволить нам Рідний Край!"

Д-р Остап Грицай.

Заздрісна...

Пані Н. вертається домів і робить чоловікові страшну авантуру:

— Гарних річей довідуюся я про тебе! Три дні тому знайшла тебе поліція на вулиці, як тримав ти в обіймах ліхтарню.

— Алеж, моя кохана, чи можеш бути заздрісна за дурну ліхтарню?

УКРАЇНСЬКІ ДІВЧАТА ПЕРЕД ВАРШАВСЬКИМ СУДОМ

Як відомо, між засудженими українськими революціонерами є дві українські студентки: Дарія Гнатківська, засуджена польським судом на 15 років тюрми, і Катерина Зарицька, засуджена на 8 років. Підчас розправи виступали як свідки ще інші жіночі постаті.

Ще заки запав присуд, український двотижневик „Жінка" писав у числі з 15 грудня м. р. з приводу зізнань і поведення тих жінок таке:

„Нам цікаві зізнання дівчат-свідків, цих товаришок чи знайомих обвинувачених. Так як мужчини, діляться вони на дві категорії: тих, що „не заломились", і тих, що „заломились". При чому слід замітити, що дівчата, навіть ті цієї другої категорії, є без порівнання менше „балакучі" від мужчин. Варшавський процес, це ще один доказ в безконечній черзі трагічних процесів ОУН, що недискреція жінок є тільки видуманою чоловіками леґендою. Впродовж цілої історії українського підземелля не було випадку, щоб жінка „засипала" всіх і вся.

„Так зване „мовне" питання грає в зізнаннях свідків велику ролю. З дівчат зізнавали по польськи (на упімнення предсідника) Емілія Лініця і Марія Крива. Ця перша зізнавала всього три хвилини і нікого з підсудних навіть не пізнала.

„Інші (Ірина Хомяк, Марія Чорна, Олена Чайківська, Віра Свенціцька) були покарані від 100—300 зл. з заміною на 10 днів тюрми за відмову зізнань польською мовою.

„Олена Чайківська, що пересиділа вже рік у слідчій вязниці, а тепер зізнавала з вільної стопи, була навіть арештована на салі розправ. На другий день вона прислала до предсідника письмо, в якому заявила готовість зізнавати по польськи. Що вплинуло на зміну рішення Чайківської, невідомо.

„Цікавий тип завзятої революціонерки, це Віра Свенціцька, що перебуває у слідчій тюрмі, обвинувачена за приналежність до ОУН. За відмову зізнань по польськи її покарали на 30 зл. гривни. Коли її випроваджували з салі, вона кинула оклик: „Слава Україні!" Знавець мови переклав ці слова на польське і трибунал покарав Свенціцьку додатково одноденною темницею.

„Дві підсудні, Гнатківська і Зарицька, не промовили досі ні разу. Як пишуть кореспонденти, Зарицька виглядає вже трохи втомлена процесом, а навіть Гнатківська втратила свою безжурну усмішку. На днях дозволено Гнатківській розмовляти з матірю. Кореспондент „Нового Часу" пише:

„Розмова відбувалася на салі розправ. Момент того щирого привітання матері з дочкою та їхня сердечна розмова — це була найкраща сцена з цілої сьогоднішньої розправи".

„На призвища ще двох жінок чується часто-густо на розправі: Марія Косівна й Анна Чемеринська. Обі вони, кажуть, відограли в підземеллю велику ролю. Косівна ніби то була начальницею розвідки, а Чемеринська навіть сповняла деякий час (після арештування чолових діячів ОУН) функції краевого провідника. Але обох тих жіночих „асів" на розправі нема. Косівна померла — а Чемиринська десь на еміґрації".

Мусій Степанчук.

НАЙКРАЩИЙ ВІК ДИТИНИ.

Коли дитятко місяць лиш має
І рученятка вже простягає,
Тоді то каже до себе ненька:
„Ангелик Божий моя дитинка!"

Як вже два рочки має дитина
І ніженьками ходить дрібненько,
Ненька пригорне дитя до себе:
„Щож є у світі краще від тебе?"

Потім, як шість літ пройде поволі,
Як йде дитина уже до школи,
Ненєчка каже: „Ох, милий Боже!
Яке то наше дитятко гоже!"

А як дитина шістнацять має,
Як неньці своїй вже помагає,
Погляне ненька оком колишнім:
„Дитинко люба, яка ти пишна!"

Як рідна доня й замуж вже вийде,
Або синочок у люди піде,
Тим самим словом скаже все ненька:
„Люба дитино, моя рідненька!"

Нема ріжниці в неньки ніколи:
В якім віці би діти не були,
Вони все діти, найкращі діти,
Такими будуть вже аж до смерти.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

МІЛВОКІ, ВІС.

Листопадове Свято.

Як минулих років, так і цього року українська місцева громада відсвяткувала Листопадове Свято, а то в суботу вечором, дня 30 листопада, в церковній галі на вулиці В. Вашингтон. Свято відбулось дуже скромненько, бо без концерту, без деклямацій і без бесідника. Свято було скромненьке, але многоцінне, бо всі приявні, що прибули на це свято, прибули зі щирим серцем і українським духом, щоби щиро помолитись на святі за українських борців, що поляглі в бою за рідну Україну. Приявні теж щиро пожертвували свою лепту на інвалідів в рідній краю. Зпоміж приявних на святі о. Л. Біланський відправив панахиду за поляглих борців України. Потім п. Т. Танін сказав вступне слово, вияснивши, чому ми зійшлися на свято і чому ми, українці, повинні сходитись і святкувати такі свята кождого року. Далі промовив горячими словами о. Л. Біланський, що сказав, щоби українці єднались по цілім світі та щоби разом боролись проти окупантів нашої землі. Але, на жаль, мушу піднести, що о. Біланський замісць сказати приявним на святі, щоби жертвували якнайбільшу і найщирішу свою лепту на рідний край, інвалідів і визвольну боротьбу, заявив, що грошей не треба висилати до старого краю, бо гроші там нічого не помагають, тому ліпше, коли гроші остануться тут у Мілвокі. Та однак приявні на святі не послухали слів о. Л. Біланського.

Забрав слово гром. А. Кудринський і представив приявним значіння Листопадового Свята для всіх українців та пригадав молоденьких героїв, що бились за рідну землю у Львові на Західній Україні в 1918 і на Великій Україні, де, як от під Крутами, положили свої буйні голови за рідну землю. При кінці попросив приявних жертвувати на потреби рідного краю, то є на інвалідів і визвольну боротьбу. Приявні жертвували, по $1: А. Гатала, Т. Танін, І. Пунько, В. Яремчук, Г. Даць, Й. Сенчишин, П. Стецик, П. Гарасимович, Н. Кудринський, М. Патер; по 50 ц.: А. Ковтун, І. Гірський, Т. Барсук, Катерина Танін, В. Колодрубець, Н. Петричка, В. Псюк, М. Адамчук; Н. Брендзей 25 ц. Це були члени Тов. ім. І. Франка, відділу У. Н. Союза. Члени Тов. Вільна Україна, відділу У. Н. Помочі, по $1: І. Шеремета, І. Сенчишин; по 50 ц.: І. Паньків і М. Хомета. Інші жертви по $1: І. Ганяк, Ол. Яковишин, а Джейкобс 50 ц. Тов. ім. І. Франка жертвувало з каси $5.00. З відзнак прийшло $4.34. Разом вислано через Обєднання на старий край $30.00, а то $15.00 на інвалідів і $15.00 на боєву акцію.

Свято закінчено відспіванням „Ще не вмерла Україна". Всі приявні співали гимн України зі щирого серця, тільки одному чогось язик задеревів.

—o—

СЕЙЛЕМ, МАСС.

Наша молодь при праці.

Коли я так часто згадую за молодь з наших околиць, то роблю це тому, щоби це було заохотою для нашої молоди по інших місцевостях. Бо показується, що молодь наша добра і патріотична, що наша пісня і наш танок її притягають, що вона таки дорожить тим, що їй передали батьки. Ми бачимо, що всюди знаходяться з молоді живіші елементи, коло яких групується інша молодь, і тому всюди маємо вже повно молодечих клюбів.

Про молодь з Сейлем я вже нераз згадував. А тепер напишу про представлення „Для Ближніх", яке відограно дня 29. грудня 1935 р. Я завважив, як старші плакали, коли бачили на сцені старий край, коли пригадали свої молоді літа, свій потічок і свої левади, коли почули давні пісні й жарти.

Вони бачили нову сільську молодь, яку представляли А. Ірха і А. Хруняк, що беруться за освідомлення села, за заложення кооперативи та ведуть боротьбу з жидівськими пивками. В ролях виступали громадяни: Дребіт, Смагула, Соравська, Степанюк і громадни: Дребіт, Іваницький, С. Ірха, С. Дребіт, Б. Ірха, І. Костюк, С. Ярош, М. Хруняк, Матвій Хруняк, С. Яремчук, С. Ярош, І. Клюс. Режисером і цілою душею вистави був Осип Ірха. Аматори грали добре, з чуттям і розумінням. Галя була заповнена публикою, що гідно оцінила працю молоді. Були гості з околичних відділів ОДВУ, навіть з подальшого Тонтон, Масс.

Одна ще тільки замітка. Наша публика мусить змінити своє поведення на представленнях. Годі сміятися там, де треба плакати, бо це денервує тих, що глядять на виставу з серіозного боку. І треба пильнувати дітей, щоб не кричали і не вештались по галі.

З тої вистави була і користь для краю, бо молодий режисер Ірха передав мені $20 до висилки до Обєднання з призначенням по $10 на інвалідів і визвольну боротьбу, які вже вислано. От таку маємо гарну молодь. Чи не вартує нам, старшим, поперти її якнайщиріше у її гарних змаганнях до допомоги українській справі?

Н. Давискиба
з Бостон, Масс.

— Не гнівайся, Петре, що я скажу тобі правду: твоя наречена таки погана.

— Правду кажеш, та вона має двацять тисяч облекшуючих обставин!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

На визвольну боротьбу.

З нагоди Служби Божої й панахиди за померлих з родини гром. Василя і Анни Мойсей, дня 1-го січня 1936 р., приявні не забули і про Рідний Край й на поклик Касіяна Тена зложили $11 на визвольну боротьбу. Збіркою занялися С. Борис і І. Іванишин. Зложили: К. Тен $3; В. Мойсей, А. Мойсей, І. Іванишин, Анастасія Іванишин, М. Гула, С. Борис по $1; Т. Кілик, В. Білий, В. Борис і М. Кулик по 50 ц.

По річних зборах бр. св. Володимира, від. 105 У. Н. Союза, дня 15-го грудня 1935 р., зложили на інвалідів С. Слободів $1, а М. Буричка 25 центів. Разом переслано до Обєднання $12.25.

Стефан Борис.

—o—

РУТЛЕНД, ВТ.

На народні ціли.

Гром. Іван Кінах переслав від себе коляду в сумі $10 до Обєднання, призначуючи $4 на Рідну Школу, а по $3 на Просвіту й визвольну боротьбу.

—o—

БЕДФОРД, ПА.

На Рідну Школу.

Гром. Демчина переслав через Обєднання $2 на Рідну Школу.

—o—

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Жертви Союзового відділу.

На річних зборах тов. Любов, від. 45 У. Н. Союза, ухвалено виасигнувати з каси $55, які розділено на такі ціли: по $10: політичні вязні, лемківська „Просвіта" й інваліди. По $5: „Просвіта" у Львові, Рідна Школа, Український Шпиталь, Робітничий Дім у Львові і Вища Школа в Стемфорді. Гроші на політичних вязнів вислано через Обєднання.

М. Ю. Сеник.

—o—

БРУКЛИН, Н. Й.

Коляда на народні ціли.

В нашій громаді ходили кожного року з колядою чоловіки, а цього року пішли наші жінки, щоби хоч тим чином заманіфестувати свої почування до тих українських борців, що їх судив варшавський суд.

Колядували громадянки: Юлія Приходько, Анна Гудима, Тетяна Мудрик. Заколядували $50, які переслали до Обєднання з таким призначенням: $30 на піддержання визвольної боротьби, себто тої ідеї, за яку судив ляцький суд українських студентів і студенток, а по $10 на Рідну Школу й інвалідів.

Коляду зложили: Параскевія Квас $2, О. Васько $1.50; по $1: В. Палащук, Евдокія Чабаранок, Анастасія Біленька, Марія Сорока, Катерина Возьна, Катерина Кумаринець, Анна Сметанюк, Ксеня Малко, Юдія Прихідко, Анна Гудима, Тетяна Мудрик, Евгенія Савіцька, А. Гавришко, Евгенія Копитко, Марія Вуличинська, Анна Шевчук, Варвара Горбальчук, В. Мартинюк, Параскевія Канюка, Т. Бодак, Марта Баер, Марія Завадовська, Марія Костик, А. Ліганчук, Анна Кот, Кароліна Закремська, Текля Сенюк, П. Очкусь, Г. Сидорко, І. Забавський, Марія Федик, Анастасія Піскор, І. Пагут, М. Гудима; М. Сторожук 75 ц.; по 50 ц.: В. Шевчук, Текля Савечко, Г. Шевчук, Г. Бойцун, Анна Дибайло, Й. Возняковський, С. Глушко, Агафія Вітюк, П. Піскляк, В. Костів, Катерина Дика, В. Шимчишин, Н. Корчинський, Анастасія Квік, Анна Лис, П. Ходян, І. Боган, Марія Мигаль, П. Прийма, Катерина Кузьма, Тетяна Ухач, Христина Ткач; по 25 ц.: Ірина Висоцька, Катерина Кузьмук, Ксеня Кнара.

—o—

ЕМБРІДЖ, ПА.

З коляди.

Шкільна дітвора при українській православній церкві на заклик пароха о. Ів. Сеньчука ходила з колядою на народні ціли. Парохіяни радо витали дітей і хоч перетяжені ріжними складками, всеж таки не відмовили дітям коляди. Зібрано $15 і переслано через Обєднання по $5 на: Рідну Школу, інвалідів і політичних вязнів.

—o—

МОНТРЕАЛ, КВЕБЕК.

На памятник Шевченка для львівського музею.

Громадянин Григорій Мех, український бизнесмен і патріот, власник "Ocean Travellers Association of Canada, 377 Grand St., West Montreal, Que." жертвував $25 на закупно бюсти Тараса Шевченка, роботи мистця О. Архипенка, для Музею Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові. Жертву переслано через д-ра Л. Мишугу.

Тайна дешевости.

— Слухай, чоловіче, я не розумію, як ти можеш ці годинники продавати по 3.50 дол., коли вони тебе самого коштують по 4 дол.?! — питається приятель годинникаря.

— Тобі можу це сказати! Бачиш, мої зарібки вачинаються щойно при досить частій направі цих годинників.

ПОДЯКА.

Перечитуючи наш щоденний часопис „Свободу", знаходжу майже що дня подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення допомоги з фонду запомогового. І так здорово подумати: хто би тих людей запоміг, якби ті люди не належали до У: Н. Союза? Чи з них подбали би чужі? Ні, іще раз ні! Так, як добрий батько дбає за своїх дітей, щоби кожна дитина була однаково задоволена, так Батько Союз дбає за своїх членів, бож є фактом, що котрий член чи членкиня просить якоїсь помочі, то У. Н. Союз по можности радо уділяє таку поміч. Тож наші українці, що дійсно почувають себе до тої нації, всі повинні належати до тої нашої славної інституції, чи старший чи молодший, і всі свої діти повинні забезпечити в У. Н. Союзі, бо то є інституція наша, українська, і ми всі повинні до неї належати.

Мусимо знати, що хвороба, чи навіть і смерть не перебирає, кого має навістити, і впадає на людину як хижий звір і то часами несподівано. Ось і мене навістила недуга, а при ній і тяжка операція, а Батько Союз прийшов мені з помічю й уділив мені підмогу в сумі $35. Хоч то сума невелика, але щира. За що щиро дякую головним урядникам нашої організації. Бажаю якнайкращого успіху У. Н. Союзові. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Параскевія Савіцька,
членкиня тов. Любов, від 298 У. Н. Союза, Бронкс, Н. Й.

—o—

До кравця прийшов гість і дорікає йому:

— Я всього раз надягнув блюзку, а вона зараз трісла на плечах на шві.

— Бачите, пане, як я сильно пришиваю гудзики! — хвалиться кравець.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ. (78)

Лейді Бет була майже непритомна, коли добула всіх сил, щоб видобутися крізь діру в сітці. Вона кинулася вгору, на поверхню озера. Але тепер її обхопив інший страх. Ануж її побачать баалїти?

На її щастя, всі очі були звернені на Арбелю, котру тепер картав Ніярх. Лейді Бет тихцем поплила, поки не заховалася під навислою скалою. Звідси вона чула, як найстарший священик засуджував Арбелю на огнений стовп.

Лейді Бет дивувалася відвазі Арбелі, яку вона проявила, кидаючи визов найбільшій владі, яку вона знала. Вона представила собі дівчину, як вона стояла з золотим розпущеним волоссям, як її гнучке тіло напружилося гнівом, як вона стояла безрадна перед диким старим чоловіком.

У тій хвилі англійка змінила свій плян. Вона задумала була знайти якийсь вихід із цього страшного краю; але тепер зрозуміла, що їй треба в якийсь спосіб помогти своїй товаришці. Що моглаб вона зробити? Чи зможе щось зробити, вона не знала, але знала, що мусить пробувати.